

SKOGSATSING TRØNDELAG

-skogressurser i en grønn framtid

Foryngelsesprosjekt i Gauldalen 2021

Av Oline Hoston Nannestad

Innhold

Innledning.....	3
Metode.....	5
Resultat – Kommunevis.....	7
Oppdal	7
Holtålen	8
Røros	9
Rennebu	10
Midtre Gauldal	11
Melhus	12
Diskusjon	14
Konklusjon.....	15

Innledning

Det har siden 2016 vært gjennomført foryngelseskontroller i kommunene i Lensa Gauldalsnettverket. Årsaken til at det har blitt satt fokus på foryngelseskontroller er en mistanke om misforhold mellom avvirkning og foryngelsesetablering. Det var derfor også et behov for å undersøke årsaken til manglende foryngelse. Kommune som er med i prosjektet er Oppdal, Rennebu, Midtre Gauldal, Melhus, Holtålen og Røros. Formålet er å undersøke i hvor stor grad foryngelsesplikten jf. Lov om skogbruk (skogbruksloven) § 6. Metoden er oppsøkende feltkontroller på hogstfelter avvirket for 3 år siden, men med utgangspunkt i drifter med minimum avvirkning på 50 kbm.

Det generelle inntrykket er at foryngelsesplikten følges jevnt over godt opp. Likevel ble det avdekket en god del felter som ikke var forynget og som trengte suppleringsbehov. I år ble de aller fleste avvirkningene fra 2018 befart, med unntak av varslet omdisponeringer. Dette gir oss et oversiktlig og reelt resultat. Antall omdisponeringer varierer innenfor kommunene, men der Oppdal utmerker seg med 70 % omdisponerte felter. Det kan tenkes at suppleringsbehovet er større enn det tabell 1 angir, da det på noen felt var stor tvil om det var tilfredsstillende forynget.

Tabell 1 Grov oversikt over tilstand fordelt på skogeiere/eiendommer (ikke plantet, suppleringsbehov og markberedningsfelt uten planting faller under følges opp)

Kommune	Totalt	Befart	Omdisponert	OK	Bør suppleres	Ikke forynget
Midtre Gauldal	67	66	13	28	4	21
Melhus	76	74	8	50	2	16
Rennebu	47	33	10	15	6	16
Oppdal	11	5	8	2	1	0
Holtålen	8	7	1	4	1	2
Røros	2	1	1	1	0	0

Gjennomføring av feltkontrollene ble planlagt gjort likt som tidligere år, da det gjør de årsvise resultatene sammenlignbare uavhengig av feltkontrollør.

- 1: Uttrekk av felter – all hogst fra 2018 over 50 m³
- 2: Varsling av kontroll av foryngelse via ulike medier
- 3: Kontroll av felter

4: Utsending av brev til skogeiere med avvik, Inneholder egenmeldingsskjema

5: Evaluering av svar

6: Oppfølging etter skogloven hos skogeiere hvor det fortsatt registreres avvik.

Forvaltningsforslag til skogeiere hvor foryngelsestilstanden tilsier tiltak.

Bare punkt 1 og 3 utføres i regi av dette prosjektet, punkt 2, 4, 5 og 6 utføres av administrasjonen i den enkelte kommune sideløpene/i forlengelse av prosjektet.

Metode

Feltene som er utvalgt til befaring er uttrukket på bakgrunn av data fra ØKS. Alle skogeiere med en samlet avvirkning av gran og furu på mer enn 50kkm i 2018, har fått hogstfeltene sine fra 2018 befart. Alle drifter har blitt befart uavhengig av om det er registrert foryngelsestiltak for den enkelte driften. Omdisponerte felter er ikke befart, da foryngelsesplikten ikke lengre gjelder her. Ved å befare alle felter med foryngelsesplikt har det vært mulig å danne seg et overblikk over kvaliteten av foryngelsen, i tillegg til å kunne kartlegge foryngelsesomfanget. Omdisponerte arealer inngår ikke i statistikken over foryngelsesstatus, men inngår i arealdisponeringsstatistikken for å synliggjøre bruk og oppfølging av skogsareal etter hogst. Kontrollene er utført med avsett i faglige vurderinger, hvilket betyr at det i de fleste tilfeller ikke er målt eksakt plantetetthet på de enkelte felter. Dette er gjort med bakgrunn i en avveining av tid og ressursbruk for prosjektet. Henblikket med prosjektet har vært å avdekke hvilke felter som ikke er forynget tilfredsstillende ihht. bærekraftforskriften § 8. Hvor det har vært mulig, har befaringene derfor avdekket om det på de pågjeldende felter var flere eller færre planter enn lovkravet. På de felter hvor ujevn fordeling av planter eller plantetall rundt minstekravet har gjort vurdering vanskelig, har det blitt utlagt prøveflater i feltet for å måle plantetallet. Prøveflatene er utlagt med en radius på 3,99m (50m²), og har blitt fordelt i feltet slik at prøveflatene gir et representativt bilde av foryngelsen på det befarte feltet. I de tilfeller hvor det likevel har vært tvil om hvorvidt lovkravene er oppfylt, er det tatt utgangspunkt i at tvilen bør komme skogeier til gode. Med i vurderingene for feltene, har det også ligget en bedømmelse av kvaliteten på plantingene. Kravet om tilfredsstillende foryngelse er fortolket slik at plantene må være jevnt fordelt i feltet. Bare overlevelsesdyktige planter medregnes. Er det funnet uplantete deler i et ellers plantet felt, opptrer hele feltet som utilfredsstillende i statistikken. Da et felt kan inneholde flere uplantete deler, kan det være vanskelig å fastslå arealet av disse uplantete deler. Det er årsaken til at feltets samlede areal teller med i statistikken over uforynget areal. Bedømmelsen av hvor store uplantete deler av feltet skal være for å kategorisere hele feltet som utilfredsstillende forynget, beror på konkrete vurderinger gjort i felt, herunder størrelsen på hele feltet samt mulighet/sannsynlighet for naturlig foryngelse. Om det på et felt er registrert plantetall rundt det minste lovlige, vil bedømmelsen for evt. uplantete deler av feltet bli hardere. Har det vært mulig, f.eks. hvor en skogeier har flere felter med forskjellig oppfyllelse av foryngelsesplikten, er det differensiert mellom de ulike feltene, og arealet samt foryngelsesplikten er bedømt for hvert enkelt felt.

I tillegg til kontroll av foryngelse, har det blitt utført kontroll av kjørespor, hogstavfall i bekk, avfallshåndtering og korrekt forvaltning av MiS-figurer. Forvaltningen har forholdt seg til, for driftstidspunktet, gjeldende PEFC-standard

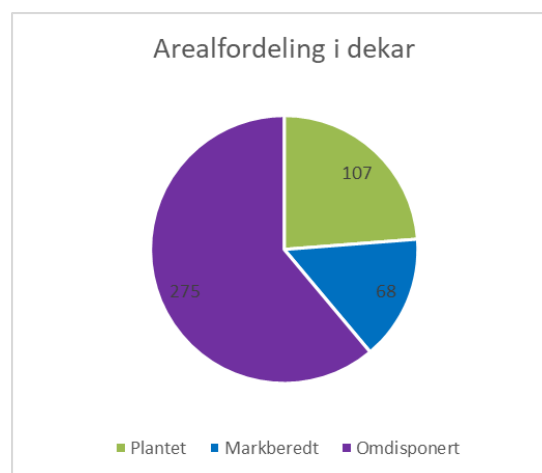
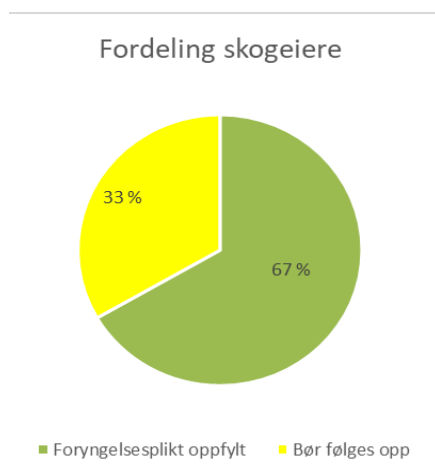
Resultat – Kommunevis

Oppdal

For Oppdal kommune var det etter sorteringen totalt 10 skogeiere. For 7 skogeiere utgikk foryngelsesplikten, da skogeierne hadde omdisponert skogarealene som ble hogget i 2018. De omdisponerte arealene er i all hovedsak beiter og omdisponering til industriformål, men også et felt med nydyrking. Et av feltene var markberedt og med tilfredsstillende frøsettingstrær, men bør følges opp med suppleringsplanting grunnet lite tilslag av planter i markberedningen. I tillegg var et felt naturlig forynget, nok til at dette var godkjent som forynget. I alt var 67 % var tilfredsstillende forynget.

Tabell 2 Uten omdisponering

Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	2	67 %
Bør følges opp (supplering, markberedning)	1	33 %
Foryngelsesplikt ikke oppfylt		
Totalt	3	100 %

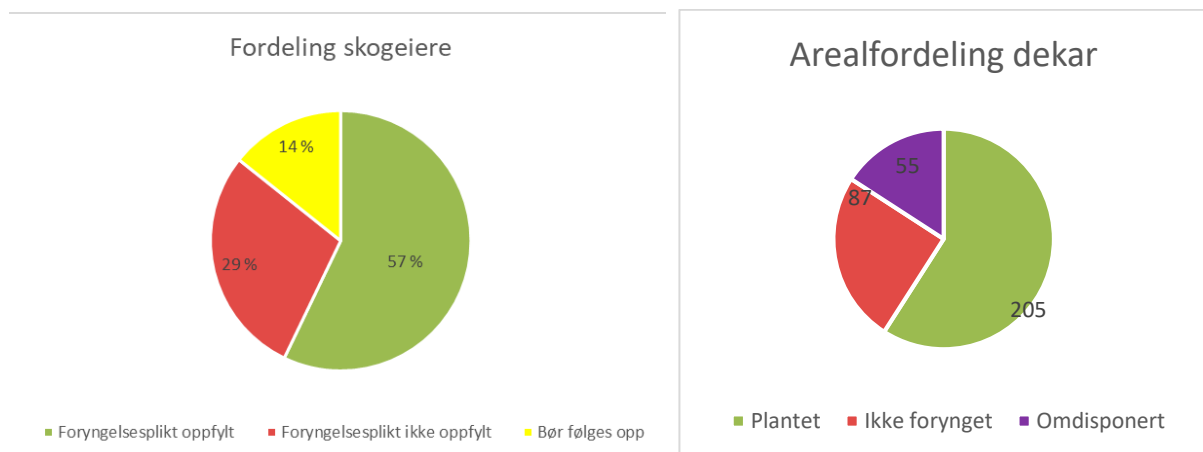

Holtålen

I Holtålen var det totalt 8 skogeiere, hvorav feltene hos en av skogeierne hadde blitt omdisponert. Totalt ble hogstene til 7 skogeiere befart. 57 % ble godkjent som tilfredsstillende forynget. I all hovedsak står plantene fint, og det er lite skader å se fra elg og biller. I de tilfeller plantene har gått ut, kan det se ut som det er på grunn av tørre forhold. Der sørvendte hogstflater har vært uheldig for planten. 29 % av feltene var ikke forynget. I tillegg ble det ene av to felt hos en skogeier ikke befart, da feltet var vanskelig å finne.

Tabell 3 Uten omdisponering

Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	4	57 %
Bør følges opp (supplering, markberedning)	1	14 %
Foryngelsesplikt ikke oppfylt	2	29 %
Totalt	7	100 %

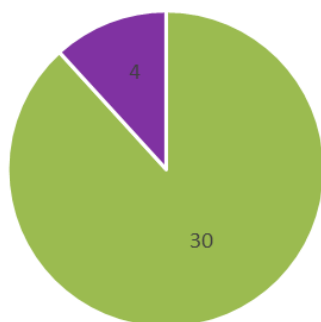
Røros

Av totalt 2 skogeiere med avvirkning over 50 kubikk i 2018 var 100 % av bestandene tilfredsstillende forynget i Røros. Det ene feltet var omdisponert, og er et relativt stort areal med 30 dekar avvirket.

Tabell 4 Uten omdisponering

Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	1	100%
Bør følges opp (supplering, markberedning)		
Foryngelsesplikt ikke oppfylt		
Totalt	1	100 %

Arealfordeling dekar

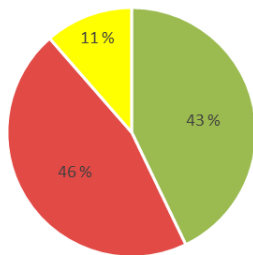
■ Plantet ■ Omdisponert

Rennebu

Totalt 47 skogeiere på lista med avvirket skog i 2017. De omdisponerte arealene skyldes hovedsakelig ny E6, nydyrkingsprosjekter og beite. Hos 43 % skogeiere ble foryngelsesplikten oppfylt, og hos 46 % av skogeierne ble ikke foryngelsesplikten oppfylt. I tillegg var 12 felt omdisponert og 11 % trenger suppleringsbehov eller markberedning. Resultatet viser en nedgang i tilfredsstillende forynget areal på 43 % i 2018, mot 65 % i 2017 (Ada Skjerve Aas). Ingen observasjon av rødhyll på feltene.

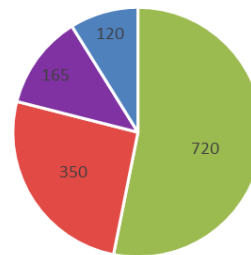
Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	15	43 %
Bør følges opp (supplering, markberedning)	4	11 %
Foryngelsesplikt ikke oppfylt	16	46 %
Totalt	35	100 %

Fordeling skogeiere

■ Foryngelsesplikt oppfylt ■ Foryngelsesplikt ikke oppfylt ■ Bør følges opp

Arealfordeling dekar

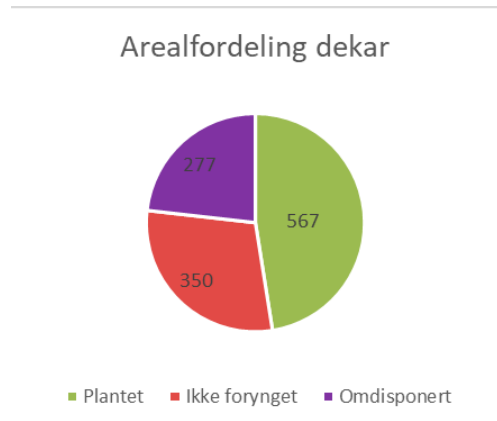
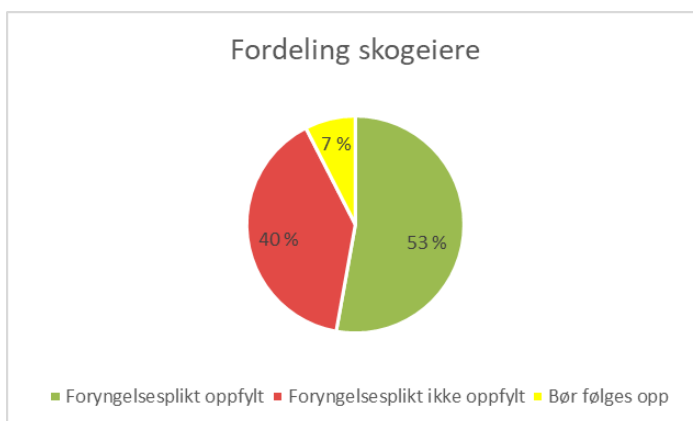
■ Plantet ■ Ikke forynget ■ Omdisponert ■ Markberedt

Midtre Gauldal

I år manglet det å befare 1 felt for å nå det totale målet. Det har ikke lyktes å få kontakt med den siste skogeieren, for å finne fram til avvirkningen. Resultatet fra befaringsene viste at 53 % av feltene var tilfredsstillende forynget. En liten andel på 7 % bør suppleres med planter eller markberedning. De gjenværende 40 % viste seg å ikke være forynget. Noen av disse feltene hadde lauv og kratt tatt overhånd, og det må sprøytes eller gjøres andre tiltak i forkant av plantingen/markberedningen. Resultatene viser en stor andel felter som ikke er tilfredsstillende forynget.

Tabell 5 Uten omdisponering

Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	28	53 %
Bør følges opp (supplering, markberedning)	4	7 %
Foryngelsesplikt ikke oppfylt	21	40 %
Totalt	53	100 %

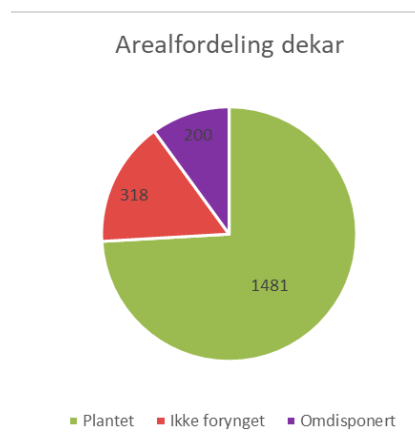
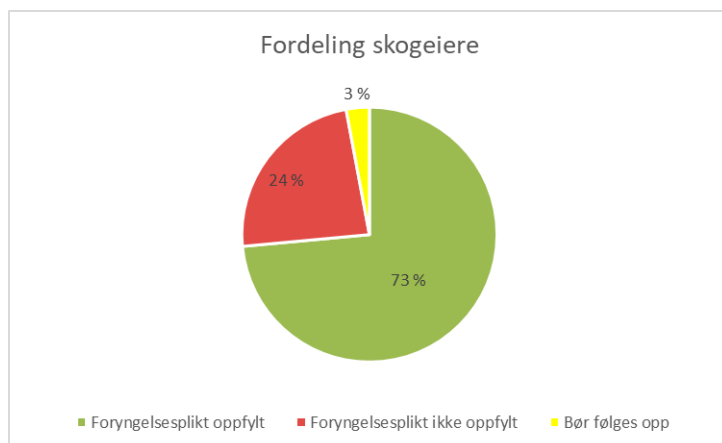

Melhus

For Melhus var det totalt avvirket hos 76 skogeiere i 2018, der 75 av disse avvirkningene ble befart. De to avvirkningene som ikke ble befart skyldes at de ble kontaktet på telefon, der den ene oppga omdisponering og den andre oppga at det ikke var forynget. Resultatet viser en god andel forynget arealer, der 73 % er tilfredsstillende forynget. Det ble observert noe rødhyll på noen av feltene nede i dalen. For noen av feltene med høy bonitet vokser svært mye lauv og kratt, dette gjelder både foryngete og uforyngete felter. I de tilfellene det er plantet kan dette gjøre det svært vanskelig å for plantene å få nok lys, og dette bør følges opp av skogeier.

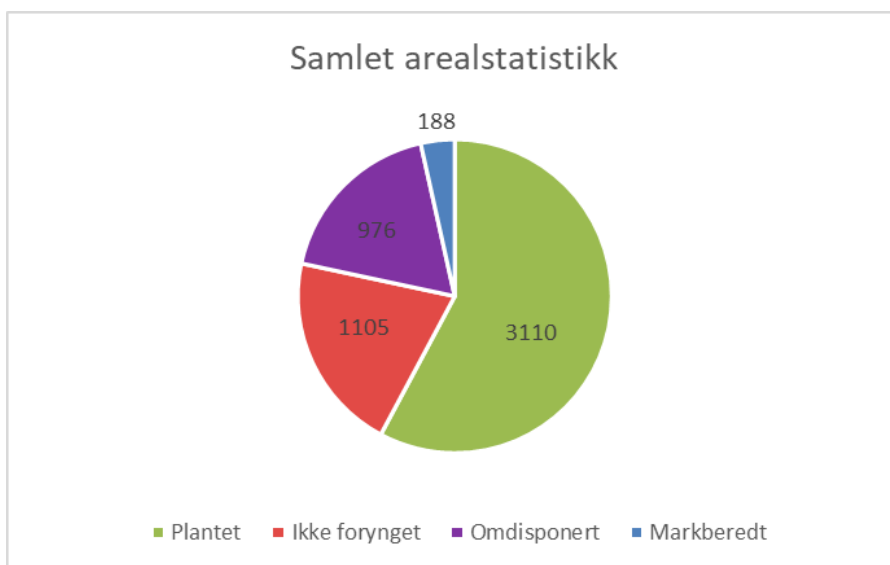
Tabell 6 Uten omdisponering

Tilstand	Antall skogeiere	Prosent
Foryngelsesplikt oppfylt	50	73 %
Bør følges opp (supplering, markberedning)	2	3 %
Foryngelsesplikt ikke oppfylt	16	24 %
Totalt	68	100 %

Samlet arealfordeling av foryngelsesfeltene

I løpet av kontrollen har det blitt befart 5 379 dekar foryngelsespliktig skogsmark. Av disse var 3110 dekar tilfredsstillende tilplantet, 188 dekar var tilfredsstillende markberedt, mens 1105 dekar ikke var tilfredsstillende forynget. I tillegg har det blitt kontrollert (flyfoto og befaringer) 976 dekar tidligere skogsmark, som på kontrolltidspunktet er omdisponert til andre formål. Nedenstående figur avbilder arealfordelingen.

Figur 1 Samlet arealstatistikk

Diskusjon

Hensikten med foryngelseskontrollen er å avdekke manglende foryngelsestiltak, samt undersøke behov for suppleringsplanting. Kontrollen baserer seg på 3 år gamle hogstflater, dvs. avvirkning fra 2018 i.h. Forskrift for bærekraftig skogbruk og skogeiers lovpålagte plikt til å forynge etter hogst. Kontrollen har blitt gjort i kommunene Oppdal, Rennebu, Midtre Gauldal, Melhus, Holtålen og Røros de siste 5-6 årene. Dette gir et godt grunnlag for å kunne si noe om utviklingen. På generelt grunnlag er inntrykket at det har vært en vesentlig forbedring i andel foryngete felter.

I Oppdal kommune var det tilfredsstillende foryngelse på 67 % av feltene. Hele 7 av 10 felter var omdisponert til næringsutvikling, nydyrking og beitearealer. Dette er en stor andel omdisponeringer og utgjør ca. 1769 dekar. Dette er likt trenden fra tidligere år ref. rapport fra første kontrollår 2017. Ett felt ble ikke godkjent, men med behov for suppleringsplanting.

For Rennebus vedkommende var 43 % tilfredsstillende forynget, 11 % var forynget, men har behov for suppleringsplanting. En av årsakene til dette var høy bonitet med sterk vekst av lauvtrær på feltet. 46 % er ikke tilfredsstillende forynget. Andel felter som ikke er forynget kan se ut til å ha økt med tanke på registreringer gjort de siste årene. I 2014 var andelen felt som ikke var tilfredsstillende forynget i Rennebu 41%, mens andelen i 2020 bare var 20%. I antall dekar kommer godkjent foryngelse likevel bra ut da ca. 720 dekar var plantet og ca. 120 dekar var markberedt mens ca. 350 dekar ikke var forynget. Det ble registrert lite rødhyll i Rennebu denne sesongen.

Melhus kommune ser ut til å peke seg ut litt i år, da hele 73 % av antall skogeiere hadde felt med tilfredsstillende foryngelse. Dette er gode tall og viser en tilnærmet lik statistikk som i fjor med 74 % godkjente foryngelsestiltak.

Midtre Gauldal kommune viser i år en relativ reel statistikk der så å si alle feltene ble befart. Dette ga 54 % godkjente foryngelsestiltak. 7 % hadde suppleringsbehov. Resultatene fra i fjor viste bedre tall, men siden ikke alle feltene ble befart er ikke sammenligningsgrunnlaget helt likt.

Holtålen kommune er foryngelsen godt fulgt opp der 57% er godkjent forynget og 14 % er nødvendig med suppleringsplanting. Jevnt over fine og robuste planter å finne. 29 % er ikke forynget og feltene bærer dermed preg av lauvskog og kratt.

For Røros kommune var 1 av 2 felt kjent omdisponert. Det andre feltet ble godkjent forynget av kommunen på resultatkontroll.

Hovedinntrykket etter foryngelseskontrollen 2021 er at det i hovedsak plantes etter hogst, men det forekommer felt som ikke er forynget, og det er behov for supplerende planting. Plantetettheten på de godkjente feltene er over de kravene som ligger til grunn i forskrift om bærekraftig skogbruk §8. Derimot er det mye å gå på i forhold til hva som anbefales for Trøndelag, særlig med økt fokus på tettere planting for klimasaken.

Det ser ut til at andelen felt der det er forynget tilfredsstillende har økt de siste årene mens foryngelseskontrollen har gått. Det ble observert lite rødhyll i løpet av feltsesongen. Noen felt på høye bonitetsklasser hadde likevel langt mer fremtreden konkurranse i form av bringebærkratt, smyle og lauvtrær. Det ble ikke registrert gnagerangrep i særlig grad.

Som tidligere år er det lite som tyder på at feltets størrelse har innvirkning i om feltet forynges eller ei i etterkant. Hver enkelt skogeier som ikke har forynget sine avdrifter tilfredsstillende vil bli kontaktet av forvaltningen med henblikk på å avdekke årsakene til manglende foryngelse.

Kvaliteten i selve plantejobben, det vil si plassering av plantene, har stort sett vært god. Plantene er blitt satt tett inn mot stubb/stein/annet, på rett side i forhold til beskyttelse og mest mulig sollys. «Utfyllingsplanter», de som havner mellom stubber er også blitt plassert på en god måte.

Det ble også i år avdekket noen grove kjøreskader under befaringene. Disse bør følges opp av forvaltningen.

Konklusjon

Sammenligner man foryngelseskontrollene fra 2016/2017 og 2021 er det liten tvil om forbedring i situasjon hva angår oppfølging av foryngelsesplikten etter hogst i Gauldalen. Fortsatt god dialog med skogeier og aktører anses som et viktig virkemiddel i det arbeidet, og dessuten langt mindre aggressivt enn alternativet tvangsmulkt. Det vil fortsatt være behov for å videreføre denne kontrollen for å best mulig fange opp eventuelle foryngelsesproblematikker i regionen. Det kunne også vært hensiktsmessig å få økt bevisstgjøring om suppleringsplanting hos skogeierne, dette kan gjøres ved oppsøkende virksomhet utført av f.eks. skogmentor eller skogpådriver.

Men, for at kommunen skal kunne greie å fange opp disse arealene er de avhengige av befaringer, eller å følge opp skogeierne gjennom de systemer de har i dag (WebSkas, ØKS, skogfondskonto). Her er det derimot saker og ting på gang, hva gjelder kartfesting av arealer i forbindelse med

skogkulturtiltak. Dette systemet er per dags dato, ikke 100 % funksjonelt. Det er også usikkert om hvorvidt alle tømmerkjøperne har tilnærmet samme system for dette.

Stadig flere av dagens skogeiere, har et lite forhold og kjennskap til sin skogeiendom, og har liten kunnskap om hva som er bra eller dårlig foryngelse. Kjartan Overdal (Overdal 2017) gjorde i 2017 en undersøkelse om hvor aktive skogeierne i Midtre-Gauldal kommune forvalter egen eiendom.

Hovedresultatet fra denne undersøkelsen, viste at svært mange av dagens skogeiere ikke aktivt forvalter sine egne skogressurser, men i stedet støtter seg til faglig kompetanse fra tømmerkjøpere.

Skogeierne selv må og bli mer bevisst rundt dette med foryngelsen. Jevnlig utsending av informasjon ut til skogeiere, med tanke på egen oppfølging av foryngelsen, og hvilken plikt de har ihht. Lov om skogbruk og Forskrift om bærekraftig skogbruk, kan være fornuftig. Dette gjelder både fra forvaltningen sin side, men også tømmerkjøpere.

Nyttigheten av ett foryngelsesprosjekt i regi av LENSEA, må heller ikke glemmes. Skogansvarlige i kommunene får årlig en god oversikt over hvor foryngelsen må følges opp, samt at man får se trendutvikling generelt i kommunen (e). Det bør søkes etter å etablere en mer sikker finansiering av dette prosjektet for å sikre forutsigbarhet for skogpådrivere og skogmyndighetene.